

HEKİMİN HİBAR YÜKÜMLÜLÜĞÜNDE ETİK-HUKUK ÇELİŞKİSİ

I- GİRİŞ

(POZİTİF HUKUK – AHLAK İLİŞKİSİ)

Kişinin kendi ahlaki inanışına karşı olsa bile kanunlara uyma ödevi altında bulunması pozitif hukukun temel kuralıdır. Ahlak, pozitif hukukun kapsamını sosyal etik anlamında geniş ölçü de etkilemiş hukuk düzeninin yürürlüğü ve hukuk düzenine uymanın sağlanmasında önemli bir oynaştır. Ne var ki ahlak kuralları ile hukuk kuralları arasında önemli ayrıklar bulunmakta ve de hukuk normlarının ahlaka uygunluğu ve aykırılığı sorunu farklı biçimlerde görünür olmaktadır. Bir görüş göre bir normun hukuk niteliği kazabilmesi, hukuk idesi ve ahlaka uygunluk amaçlarına yönelmesine bağlıdır. Bir görüş göre ancak açık şekilde ahlakın, insanlığın ve adaletin temel ilkelerine aykırı olan kurallar, yetkili organlarca çıkarılsalar bile geçerli sayılmamalıdır. Bir görüş göreyse, yetkili organlarca, usulüne uygun şekilde çıkarılan ve toplumda “minimum etkenliği” sahip normlar sistemine giren hukuk kuralları geçerli sayılmalıdır.

Bununla birlikte başta Sokrates olmak üzere, sofistlere göre, “insan her şeyin ölçüsüdür.”

Evet insan her şeyin ölçüsüdür. Bu ilke yüzyıllar öncesinden günümüze uzanır ve şu hali ile karşımızda görünür olur; “insanın menfaat ve mutluluğu, bilimin veya toplumun menfaatlerinden üstündür.”

Buna karşın kimi kez ahlaki ilkeler göz ardı edilmekte, insanın menfaat ve mutluluğu ikincil plana atılarak ahlakla çelişen normatif düzenlemelerle toplumsal yarar sağlanmaya çalışılmaktadır. Tpk1 Türk Ceza Kanununun 280.maddesinde olduğu gibi.

TCK’nın 280.maddesi ile sağlık mesleği mensuplarının görevlerini yaptıkları sırada öğdindikleri suçlar karşısında tepkisiz kalmamaları, bu suçları gecikme göstermeksizin yetkili makamlara bildirmeleri kamusal bir görev anlayışıyla amaçlanmıştır, ne var ki insanın en temel hakkı olan ve gerek ahlaki ilkeler gerekse de iç hukuk ve evrensel hukukta üzerinde önemle durulan “yaşama hakkı” göz ardı edilmiştir.

Bu çalışma ile amaçlanan Türk Ceza Kanununun 280.maddesi ile getirilen düzenlemenin evrensel etik ve hukuk kuralları açısından da yerindeliğini sorgulamaktır.

II- ETCK m.530 KARŞISINDA YTCK m.280.

765 sayılı ETCK’nın “Cürmü Haber Vermekte Zühul” başlıklı 530.maddesi, yeni TCK’nın “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi” başlıklı 280.maddesinde karşılık bulmuştur.

ETCK'nın 530.maddesinde;

“Hekim, cerrah, ebe yahut sair shhiye memurları şhşlar aleyhinde işlenmiş bir cürüm asarını gösteren ahvalde sanatların icabettiğ yardım ifa ettikten sonra keyfiyeti adliyeye veya zabtaya bildirmezler yahut ihbar hususunda teahhur gösterirlerse bu ihbar kendisine yardım ettikleri kimseye takibata maruz klacak ahval müstesna olmak üzere otuz liraya kadar hafif cezayı nakdiye mahkûm olurlar” hükmü düzenlenmiş

5237 sayılı YTCK'nın 280.maddesinde ise;

“(1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiğ yönünde bir belirti ile karşıla şması na rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağık mesleğ mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağık mesleğ mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı ebe, hemşire ve sağık hizmeti veren diğr kişiler anlaşılır” hükmü düzenlenmiştir.

Anılan hükümler arasında oldukça belirgin temel farklar bulunmakta olup, bu temel farklılıklar hekimin ihbar yükümlülüğünde hukuk ve etik çelişmesini göz ardı edilemeyecek şekilde ortaya koymaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun genel gerekçesinde de belirtildiğ üzere, ceza mevzuatı çağın gereklerini ve yeniden oluşan millî ve insanlığı ortak değerlerini vurgulayan, insan haklarını ve toplumsal güvenliğ korumayı hedefleyen bir "suç ve ceza siyasetine" dayandırılmalıdır.

Ne var ki hekimin ihbar yükümlülüğ bağlamında yapılan yeni düzenleme gerek çağın gerekleri gerekse de insan hakları ve toplum güvenliğ açısında önemli sorunların oluşumuna neden olacak niteliktedir.

ETCK'nın 530.maddesi ile YTCK'nın 280.maddesi arasında ilk önemli temel fark ETCK'nın 530.maddesinde ihbar yükümlülüğ “kişiler aleyhine işlenen suçlar” ile sınırlı iken 280.maddede bu tür bir ayırımın yapılmaması hekimin işlendiğ yönünde herhangi bir belirtisi ile karşıla şığı herhangi bir suçun ihbarla yükümlü kılınmasıdır.

Belirtilen yönü ile YTCK hekimin ihbar yükümlülüğünün kapsamını oldukça genişletmiş pozitif normun, başa hekimin sır saklama ve tedavi yükümlülüğ ile hasta haklarına ilişkin bir çok evrensel etik ilkesi ile çelişir bir durumunun ortaya çıkması na neden olmuştur.

İki düzenleme arasında ki ikinci önemli temel farklılık ise şudur; ETCK da "...bu ihbar kendisine yardım ettikleri kimseye takibata maruz kılacak ahval müstesna olmak üzere..." denilerek hekimin kendisine yardım ettiği kimse hakkında kovuşturma yapılmasını gerektirecek durumlarda ihbar yükümlülüğü bulunmadığını açıkça ortaya konulmuşken, YTCK da hekime tedavisine yardım ettiği kişinin suç işlendiği yolunda salt bir belirti ile karşılaşması halinde dahi ihbar yükümlülüğü getirilmiştir. Bu durum herhangi bir şekilde suça bulaşmış bir kimsenin tedavi hakkının kısıtlanması anlamına gelmektedir. Her insanın Anayasa ile güvence altına alınmış yaşama ve maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı bulunmaktadır. Bu düzenleme ile kişinin ruh ve beden bütünlüğünü koruma ve geliştirmeye dönük hakları kısıtlanmıştır.

İki düzenleme arasındaki bir diğer temel fark ise, ETCK da hekim mesleki görevini tamamladıktan sonra suçu adli makamlara bildirmekle yükümlüken, YTCK da bu tarz bir düzenlemeye gidilmemiş olmasıdır. Bir başka deyişle hekimlik mesleğinin amacı YTCK ile ikincil plana sürüklenmiştir. Hekimin tek amacı hastayı iyileştirmek, sağlığına kavuşturmak, tıp sanatını uygulamaya koymaktır. Yapılan yeni düzenleme ile öncelikli olarak hastayı ruhen ve bedenen sağlığına kavuşturma amacıyla yükümlü olan hekimin bu önemli yükümlülüğü geri planda bırakılarak, hekim için ikincil planda yer alan "suçu önleme ve suçu ihbar" yükümlülüğü ön plana çıkarılmıştır.

Her iki düzenleme arasında değinilmesi gereken bir diğer farkta cezanın ağırlaştırılmış olmasıdır. Eski düzenlemede hafif para cezası öngörülmüşken YTCK da ihbar yükümlülüğünü yerine getirmeyen hekime 1 yıla kadar hapis cezası uygulanması hükmüne bağlanmıştır.

III- HUKUK VE ETİK KARŞISINDA YTCK m.280

Her devlet yurttaşlarının fiziksel ve manevi şahsiyetini korumak ve gözetmekle yükümlüdür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 17.maddesi uyarınca herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazı haller dışında, kişinin beden bütünlüğüne dokunulamaz, rızası olmadan tıbbi ve bilimsel deneylere tabi tutulamaz.

Yine Anayasamızın 56.maddesi uyarınca, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı bulunmaktadır.

Hasta Hakları Yönetmeliği uyarınca hasta, adalet ve hakkaniyet ilkeleri çerçevesinde sağlıklı yaşamının teşvik edilmesine yönelik faaliyetler ve koruyucu sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere, sağlık hizmetlerinden ihtiyaçlarına uygun olarak faydalanma hakkına sahiptir. Yine hasta modern tıbbi bilgi ve teknolojinin gereklerine uygun olarak teşhisin konulmasını, tedavinin yapılmasını ve bakımını isteme hakkı ile donatılmıştır. Hekim bedeni, sosyal ve ruhi yönden yaşama hakkının en temel insan

hakkı olduğu ilkesini hizmetin her safhasında göz önünde bulundurmakla yükümlüdür. Aynı Yönetmelik uyarınca hiçbir mercii yada kimsenin hastanın yaşama hakkını ortadan kaldırma hakkı ve yetkisi bulunmamaktadır. Hekimin hastanın mahremiyetine saygı göstermesi esastır. Bununla birlikte ancak Kanun ile müsaade edilen haller ile tıbbi zorunluluk bulunması halinde hastanın özel ve aile hayatının gizliliğine dokunulabilir. Hukuki ve ahlaki yönden geçerli ve haklı bir sebebe dayanmaksızın hastaya zarar verme ihtimali bulunan bilginin ifşa edilmesi, hekimin hukuki ve cezai sorunluluğunu gerektirecektir.

Tıbbi Deontoloji Tüzüğü uyarınca hekimin ilk görevi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine özen ve saygı göstermektir. Hekim hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlaki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, mevkii ve siyasi kanaati ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda azami dikkat ve özeni göstermekle yükümlü kılınmıştır. Hekim meslek ve sanatının uygulanması esnasında öğrenmiş olduğu sırları yasal zorunluluk olmadıkça açıklayamaz. Yine hekim mesleğini icra ederken meslek ahlak ve adabı ile uyuşmayan davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür. Hekim mesleğini icra ederken hiçbir baskıya kapılmaksızın vicdani ve mesleki kanaatine göre hareket etmek zorundadır. Yine aynı düzenleme uyarınca hekim hastanın özel ve ailevi işlerine karışamaz. Bununla birlikte hastalarda hekimlerini özgürce seçme hakkına sahiptirler.

Türk Tabipler Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları uyarınca, hekim görevini yerine getirirken şu evrensel etik ilkelerine uymakla yükümlüdür;

- Yararlılık
- Zarar vermeme
- Adalet
- Özerklik

Hekim hastası ölmüş yada kendisi ile olan ilişkisi sonlanmış dahi olsa, hastasından mesleğini uygularken öğrenmiş olduğu sırları açıklayamaz. Hekim başta İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi olmak üzere, tüm insan hakları belgelerine ve hekimlikle ilgili ortak kurallara uymakla yükümlüdür.

Gerek İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde gerekse de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yaşamak bireyin temel hakkı olarak belirlenmiş ve yasayla koruma altına alınmıştır.

İnsan sağlığının yüksek düzeyde korunmasını ve çeşitli ulusal sağlık kurumları tarafından verilen hizmetinin yüksek kalitede olmasını amaçlayan Kasım 2002 tarihli Avrupa Hasta Hakları Statüsüne göre, her bir birey hastalıktan korunmak için uygun tedavi hizmeti alma hakkına sahiptir. Sağlık hizmetleri herkese eşit olarak verilmeli ve hastalığın türü, zamanı, ikamet yeri veya mali kaynaklar konusunda ayırım yapılmamalıdır. Her birey farklı tedavi prosedürleri ve tedaviyi verecek hekimler

arasında seçim yapma hakkına sahiptir. Her birey kişisel bilgilerinin, sağlık durumu, yapılan teşhis ve tedavi konuları ve özel ziyaretlerinin gizli tutulmasını talep etme hakkına sahiptir. Her birey hızlı ve önceden belirlenen süre içerisinde gerekli tedaviyi alma hakkına sahiptir. Bu hak tedavinin her aşamasında geçerlidir.

Sağlık reformlarına ilişkin Dünya Tabipler Birliği Ljubjana Bildirisi uyarınca, sağlık reformları insan onuru, hakkaniyet, dayanışma ve meslek ahlakı kurallarına dayandırılmalı, sağlığın korunması ve iyileştirilmesi tüm toplumun temel ilgi alanı olmalıdır. Yine sağlık reformları demokratik süreç içinde vatandaşların sağlık ve sağlık hizmetlerinden beklentilerini hesaba katarak, ihtiyaçlarını göz önünde tutmalıdır. Bununla birlikte vatandaşın sesi ve tercihi sağlık hizmetlerinin düzenlenmesinde önemli bir etken olmalıdır.

Dünya Tabipler Birliği Tokyo Bildirgesine göre, tıbbi insanlığın hizmetine uygulamak, kişiler arasında herhangi bir ayırım yapmadan beden ve ruh sağlığını korumak ve iyileştirmek, hastaların acılarını dindirmek ve onları rahatlatmak tıp doktorlarına tanınmış bir ayrıcalıktır. Hekim, tıbbi açıdan sorumlu olduğu kişinin bakımıyla ilgili bir karar verirken klinik yönden bütünüyle bağımsız olmalıdır. Hekimin temel görevi, izlediği kişilerin sıkıntısını azaltmaktır; kişisel, toplumsal ya da politik hiçbir güdü, bu yüce amaçtan daha üstün sayılmayacaktır.

Dünya Tabipler Birliği Venedik, Lizbon, Amsterdam ve Bali Bildirgelerine göre hekim pratik, etik ve yasal tüm zorlukların bilincinde olarak her koşulda vicdanının sesini dinleyerek hasta için en iyi olanı yapmalıdır. Her insan ayrımcılık yapılmaksızın tıbbi bakım görme hakkına sahiptir. Hasta her zaman yararına en uygun biçimde tedavi edilmelidir. Uygulanan tedavi genel kabul gören tıp ilkelerine uygun olmalıdır. Hastanın dışarıdan herhangi bir karışma olmadan, klinik ve ahlaki yargılara özgürce varabilen bir hekim tarafından bakılmaya hakkı vardır. Hasta hekimden hem tıbbi hem de özel hayatına ilişkin bilgilerin gizliliğine saygı duyulmasını bekleme hakkına sahiptir. Hastanın sağlık durumu, tıbbi durumu, tanısı, prognozu, tedavisi ve kişiye özel diğer tüm bilgiler ölümden sonra bile gizli olarak korunmalıdır.

Amsterdam 1994 tarihli Avrupa'da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesine göre; kadın ve erkek herkesin insan olması dolayısıyla saygı görmeye hakkı vardır. Herkes kendi yaşamını belirleme hakkına sahiptir. Herkes fiziksel ve mental bütünlüğe sahip olmaya ve kişi olarak güvenli bir yaşam sürdürme hakkına sahiptir. Herkes hastalıkların önlenmesi ve sağlık bakımı için yeterli ölçüde çaba gösterilerek sağlığının korunması ve kendisi için edinilebilir en yüksek sağlık seviyesine kavuşma fırsatı hakkına sahiptir. Hastaya ait gizli bilgiler yalnızca hastanın açık izni ve mahkemenin kesin isteği üzerine açıklanır. Sağlık hizmetleri herkes için eşit ulaşılabilirlikte ve sürekli olmalı; ayrımsız ve maddi, insani, finansman kaynaklarından bağımsız olarak hizmet verilen toplum için mevcut olmalıdır. Bu hakların kullanılması ayırım olmaksızın sağlanmalı ve hakların uygulanmasında, hastalar yalnızca insan

hakları belgeleri ile uyumlu sınırlılıkların ve yasa ile belirlenen prosedürlerin hükmü altındadırlar.

4 Nisan 1997 tarihli Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesinde biyoloji ve tıbbın uygulanmasında, insan onuru ve bireyin temel hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli tedbirlerin alınması kararına varılarak kabul edilmiştir. Sözleşmenin tarafları, tüm insanların haysiyetini ve kimliğini koruyacak ve biyoloji ve tıbbın uygulanmasında, ayırım yapmadan herkesin, bütünlüğüne ve diğer hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesini güvence altına alacaklardır. Sözleşmenin tarafları sözleşme hükümlerinin yürürlüğe sokulması bakımından kendi iç hukuklarında gerekli tedbiri alacaklardır. Sözleşmeye göre insanın menfaat ve refahı, bilim veya toplumun menfaatlerinin üstünde tutulacaktır. Anılan sözleşme ülkemizde 3.12.2003 tarihinde kabul edilerek 9.12.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

IV- SONUÇ

Yukarıda değinildiği üzere, gerek iç hukukumuzda, gerek evrensel hukukta gerekse de evrensel tıp etiği ilkelerinde egemen olan yaklaşım, gerek hasta gerekse de hekim için insan ve yaşama hakkı eksenli özgürlük idealidir. Her birey yaşama hakkına sahip olduğu gibi bu temel hakla bağlantılı olarak sağlığını korumak, gözetmek ve özgür şartlarda sağlık hizmeti alarak fiziki ve manevi bütünlüğü devam ettirmek hakkına sahiptir. Hekim ise hastasını evrensel etik ve hukuk ilkelerinin kendisine yüklediği ödevler çerçevesinde sağlığına kavuşturmak, mesleğini tüm kısıtlamaların uzağında yerine getirerek hastasının yaşamını devam ettirmeye çabalamakla yükümlüdür.

İç hukukta Anayasamız ve diğer normatif düzenlemeler ile evrensel hukuk ve etik kuralları insan sağlığını her türlü toplumsal ve bilimsel yararının üzerinde yorumlarken, TCK'nın 280.maddesi ile hekimlere yüklenen ihbar yükümlülüğünün hukuksal amacını anlamak oldukça zordur. Hekime ihbar yükümlülüğü getirilirken kuşkusuz kamu düzeninin korunması ve devletin adli fonksiyonlarını eksiksiz yerine getirmesinin sağlanması amaçlanmış olsa da söz konusu bu düzenleme ile hasta ve hekim için pozitif hukuk tüm ağırlığını bir kez daha hissettirmiştir. Düzenleme ile kamu düzeninin korunması amaçlanmış ne var hekimin mesleğini özgür ve bilimin gerekleri çerçevesinde yerine getirmesi ve de hekimin tüm etik sorumlulukları unutulmuştur. Düzenleme ile devletin adli fonksiyonlarını eksiksiz yerine getirmesi, suçunun önlenmesi amaçlanmış ne var ki bu yapılırken durumu ne olursa olsun tedaviye ihtiyaç duyan her insanın yaşama ve sağlığına kavuşma hakkı olduğu unutulmuştur. Devlet hekimine güvenmek zorundadır. TCK'nın 278.maddesinde suç bildirmeme suçu düzenlenmiştir. Bu hüküm tüm Türk Vatandaşları için uygulama niteliğine haizdir. Her hekim kamu düzeninin korunması bağlamında somut olaya göre gerekli ayırımı yapma suçu ayırt etme ve yetkili mercilere bildirme bilincine sahiptir. Bu düzenlemenin varlığına rağmen hekimlere tüm iç hukuk ve evrensel hukuk metinleri ile etik kurullarla çelişir bir yükümlülük getirmek anlaşılır gibi değildir.

TCK'nın genel gerekçesinde belirtildiği üzere, "demokratik bir ceza kanunu, ortaya çıkan ihtiyaçların baskısıyla veya gereği olarak gelecek kuşaklar tarafından mutlaka değiştirilir. Toplumun değerler sıralamasında meydana gelen gelişmelere göre, kanunun değişmesi, elbette ki, normal sayılmalıdır. Suç ve ceza siyaseti bakımından en önemli husus değişen değerleri fazla zaman geçirmeden ceza kanunlarına yansıtabilmektir. Ancak yukarıda da değinildiği üzere, bütün bu değişikliklerin uygun şekilde tertiplenmiş bir suç ve ceza siyasetine göre yapılması gerekmektedir. Oysa bizde, sözü edilen kanun değişikliklerinin tümünün belirlenmiş bir suç ve ceza siyasetine dayanılarak gerçekleştirilmiş bulunduğunu söylemek olanaklı değildir."

Kanun koyucu bu yaklaşımına karşın 280.maddeyi uygulamaya sokmuştur. Bundan sonra yapılması gereken hukuksal ve etik değerlerle çatışan bu düzenlemenin değişimi yönünde çalışmalara hız vermektir.

İmmanuel Kant "yukarıda ki gökyüzü ve içimdeki ahlak yasası" diyerek pozitif hukukun baskıcı yönünün karşısına insanın iç ahlakını çıkarmıştır. Modern ve özgürlükçü bir devletin bireylerine azami ölçekte güvenmesi, onları kendi ahlakları ile baş başa bırakması zorunludur.

280.madde ile hekimler mesleklerini icra ederken suç işleme korkusu ile baş başa bırakılmışlardır.

Bununla birlikte her ne kadar yerinde bir düzenleme olmasa da 280.madde artık uygulamadadır ve hekimler bu hukuksal yükümlülüğü yerine getirmek zorundadırlar. Sokrates ölüm cezasına çarptırılmasına neden olsa da, eleştirdiği kanunlara uyulması gerektiğini söylemiştir. Roma Hukukundan günümüze gelen "dura lex, sad lex" yani "kanun serttir, ama kanundur" ilkesi burada da karşımıza çıkmaktadır.

4500 yıl geriye giderek bitirmek istiyorum sözlerimi;

HAMURRABİ KANUNLARI (İ.Ö.2500)

215. Bir doktor operatör bıçağı ile derin bir yarık açarsa ve onu tedavi ederse ya da bir operatör bıçağı ile (gözün üstünde) bir tümörü açarsa ve gözü kurtarırsa on şikel alır.

218. Bir doktor operatör bıçağı ile derin bir yarık açarsa ve hastayı öldürürse ya da bıçak ile bir tümörü açıp gözü keserse doktorun elleri kesilir.

219. Bir doktor operatör bıçağı ile azad edilmiş bir adamın kölesinde derin bir yarık açarsa ve onu öldürürse o köleyi başka bir köle ile ikame etmelidir.

220. Eğer operatör bıçağı ile bir tümörü açar ve gözünü çıkarırsa kölenin değerinin yarısını öder.

221. Eğer bir doktor kırık bir kemiği ya da insanların hastalıklı kısımlarını iyileştirirse hastalar ona nakit olarak beş şikel verirler.

Av.Osman Fırat TURAN

KAYNAKÇA

- Prof.Dr.Ernest HİRŐ - Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi Dersleri
- Prof.Dr.Adnan GÜRİZ – Hukuk Felsefesi
- Prof.Dr.Nevzat TOROSLU – Ceza Hukuku Özel Kısım
- Necati MERAN – Yeni Türk Ceza Kanununun
- Ali PARLAR – Muzaffer HATİPOĞLU – Türk Ceza Kanununun Yorumu
- Hasan ÖZKAN – Sunay AKYILDIZ – Hasta-Hekim Hakları ve Davaları
- Necati MERAN – Kamu Görevlisine ve Adliyeye İlişkin Suçlar
- Hakan HAKERİ – Tıp Hukuku
- Av.Cemal ÖZTÜRKLER – Tıbbi Sorumluluk, Teşhis, Tedavi ve Tıbbi Müdahaleden Doğan Tazminat Davaları
- ARTUK – GÖKCEN – YENİDÜNYA – Ceza Hukuku Özel Hükümler
- Battal YILMAZ – Hekimin Hukuki Sorumluluğu
- Prof.Dr.Oğuz POLAT – Tıbbi Uygulama Hataları
- Metin GÜNDÜZ - Beden Tamlığının İhlali ve Ölüm Hallerinde Doğan Maddi Zararın Hesaplanması ve Tazminatın Tayini
- Prof.Dr.Hamit HANCI – Malpraktis
- Tuğrul KATOĞLU – Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık
- Ergin ERGÜL – Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Uygulaması
- Nur CENTEL – Türk Ceza Hukukuna Giriş
- Aytekin ATAAY – şahıslar Hukuku